

פרשת השבוע

פרשת מטות מסעי, תשס"ו, גיליון מס' 257

עורכים: אביעד הכהן, מיכאל ויגודה
עריכה לשונית: יחיאל קארה

"כי יחם לבבו"

על הקנטור

אריה פטר*

מבוא

בפרשתנו מתואר הציווי על הקמת ערי המקלט, אשר נועדו להגן על הרוצח בשגגה מפני גואל הדם:

והקרייתם לכם ערים ערי מקלט תהיינה לכם ונס שמה רצח מכה נפש בשגגה. והיו לכם הערים למקלט מגאל... והצילו העדה את הרצח מיד גאל הדם והשיבו אתו העדה אל עיר מקלטו אשר נס שמה (במדבר לה, יא-יב, כה).

ובמקום אחר נאמר:

הוא ינוס אל אחת הערים האלה וחי. פן ירדף גאל הדם אחרי הרצח כי יחם לבבו והשיגו כי ירבה הדרך והכהו נפש ולו אין משפט מות כי לא שוא הוא לו מתמול שלשום (דברים יט, ה-ו).

הרושם הראשוני המתקבל מקריאת פסוקים אלה הוא שהתורה מבינה לסערת הנפש שגואל הדם נתון בה עקב הריגת קרובו, ומבקשת לגונן על הרוצח בשגגה מפניו לבל יהרוג אותו "כי יחם לבבו". האמנם ניתן להסיק ממוסד גואל הדם שהמשפט העברי מכיר בקנטור כהגנה מפני אחריות בפלילים או למצער כעילה להקלה בעונש?

גואל הדם

חומרת עבירת הרציחה ידועה ומפורסמת. נוח ובניו הוזהרו כי "שופך דם האדם באדם דמו יישפך, כי בצלם אלוקים עשה

את האדם" (בראשית ט, ו), ובכך נמנה איסור הרצח בין שבע מצוות בני נוח¹, והוא גם הדיבר השישי בעשרת הדיברות². במשפט העברי העונש הצפוי להורג נפש בזדון הוא מוות בסיף³, ולא בכדי, שכן "אין לך דבר שהקפידה תורה עליו כשפיכות דמים"⁴. יתרה מכך, התורה אף מצאה לנכון בשני מקומות להזהיר דיינים שלא לחמול על חייו של רוצח⁵.

השאלה העולה מאליה היא, אפוא, כיצד התורה המצווה אותנו, כאמור, ש"לא לחוס" על רוצחים ו"לענוש אותם כפי רשעתם"⁶, מגלה סלחנות כלפי מי שרצח את הזולת עקב "חוס לבבו"?

* עו"ד אריה פטר, ממונה על עניינים פליליים, המחלקה הפלילית, פרקליטות המדינה.

¹ ראה: תלמוד בבלי, סנהדרין נו ע"א; רמב"ם, הלכות מלכים, פרק ט, הלכה א.

² שמות כ, יב; דברים ה, יז; כן ראו דברי כב' השופט א' רובינשטיין בפרשת ע"פ 6819/01 גרשוני נ' מדינת ישראל, תק-על 2005(2) 2911, פסקה ג(6).

³ רמב"ם, שם, פרק א, הלכה א.

⁴ שם, פרק א, הלכה ד.

⁵ דברים יט, יג; דברים יט, כא.

⁶ כלשונו של מחבר ספר החינוך (המיוחס לרב אהרון הלוי מברצלונה [הרא"ה]), בדברי ההסבר שלו על שורש אזהרה זו: "שאם לא נייסר המזיקין ונבער הרע מקרבנו איש את רעהו חיים בלעו, ולא יתיישבו המדינות... והדיין העובר על זה והעלים עינו מלענוש המחויב כפי רשעתו עבר על לאו זה... ועונשו גדול מאוד מן הטעם שזכרנו שיש בדבר חורבן ביישוב העולם, ואף בחוצה לארץ אף על פי שאין בנו כוח לדין דיני נפשות חייבין כל בית דין לענוש המחויבין כפי רשעתן כאשר תשיג ידם, הן בממון או בגוף, אם יוכלו להם כפי שיראו שהשעה

עיון בפרטי מוסד גואל הדם מגלה שמדובר במוסד מורכב שרוב פרטיו אינה מיוסדים על סלחנות כלפי מי שפועל עקב "חוס לבבו", אלא דווקא על ההכרה בחומרת עבירת הרצח והצורך למצות את הדין עם מי ששפך דם נקי בישראל.

גואל הדם והרוצח במזיד

על הרוצח במזיד נאמר בפרשתנו:

ואם בכלי ברזל הכהו וימת רצח הוא מות יומת הרצח. ואם באבן יד אשר ימות בה הכהו וימת רצח הוא מות יומת הרצח. או בכלי עץ יד אשר ימות בו הכהו וימת רצח הוא מות יומת הרצח. **גאל הדם הוא ימית את הרצח** בפגעו בו הוא ימיתנו. ואם בשנאה יהדפנו או השליך עליו בצדיה וימת. או באיבה הכהו בידו וימת מות יומת המכה רצח הוא **גאל הדם ימית את הרצח בפגעו בו** (במדבר לה, טז-כא).

רוצח בזדון שעמד לדין ונמצא אשם הרי הוא בן-מוות, וגואל הדם מצווה להוציא לפועל את גזר דינו. וכפי שפסק הרמב"ם⁷:

מצוה ביד גואל הדם להרוג את הרוצח, שנאמר "גואל הדם ימית את הרוצח" (במדבר לה, כא). וכל הראוי לירושה הוא גואל הדם. לא רצה גואל הדם או שלא יכול היה להמיתו או שאין לו גואל דם בית דין ממיתין את הרוצח בסיף.

ולא זו בלבד, אלא בתלמוד הבבלי⁸ מובאת ברייתא לפיה אם אין לנרצח מי שיגאל את דמו, מחויב בית הדין למנות מי שימלא את התפקיד לשם ביצוע המצווה:

דתניא, "גואל הדם ימית את הרוצח", מצוה בגואל הדם. ומניין שאם אין לו גואל שבית דין מעמידין לו גואל? שנאמר, "בפגעו בו הוא ימיתנו" (שם, ט).

לפי זה, דין גואל הדם אינו מבוסס על תיאוריה של הענקת פטור מאחריות פלילית לרוצח שפעל בחוסר שליטה (קרי, סייג מסוג excuse), אלא על פילוסופיה שונה בתכלית, והיא, קיומו של הצדק (קרי, סייג מסוג justification) להמית אדם שנטל את חייו של הזולת.

הרציונל המונח ביסוד ההצדק לפגוע ברוצח במזיד הוא בכך שהרוצח אינו חוטא רק לנרצח ולמשפחתו אלא גם לבורא

העולם⁹ ועל כן לא ניתן בשום אופן לוותר על ביצוע גזר הדין, וכפי שמטעים בעל ספר החינוך¹⁰:

אפילו רצה גואל הדם לפטרו ואמר לדיין שהוא מוחל על דמו ושיקחו ממנו כופר אם ירצו, אינן רשאים ליקח כופר ולא לפטרו בכל ממון שבעולם, אלא יומת כמצוות האל עלינו.

ברור, אפוא, שבניגוד לרושם הראשוני, אין קשר בין דיני גואל הדם, המחייבים את גואל הדם להמית את הרוצח בזדון אף בניגוד לרצונו, לבין "סלחנות" או "התחשבות" בדמו החס של גואל הדם. לא דמו החס של גואל הדם מעניק לו את ההגנה מאחריות, אלא העובדה שהוא מקיים מצווה להרוג את הרוצח ולבער את הרע, בחינת "נפש בנפש" (דברים יט, כא). עקרון זה הינו בעל ערך חברתי רם מעלה. כפי שנראה להלן, מסקנה זו נכונה גם ברוב פרטי הדין הנוגעים לגאולת הדם על רצח בשגגה.

גואל הדם והרוצח בשוגג

עיון בהלכות היסודיות של גאולת הדם ברוצח בשוגג מלמד שגם הן אינן מושתתות בעיקרן על גישה סלחנית כלפי מי שקונטר בשל מות קרובו, אלא על קביעות נורמטיביות.

א. מינוי גואל הדם

יש מן הראשונים הסבורים¹¹, שחובת בית הדין, שראינו לעיל, למנות גואל הדם למי שאין לו גואל, נאמרה ברוצח בשגגה דווקא. נקל להניח כי אותו גואל הדם שימנה בית הדין לא יהרוג את הרוצח מתוך "חוס לבבו", שהרי הנרצח אינו קרובו. לפי גישה זו, ברור כי מוסד גאולת הדם אינו מוסד שהמשפט העברי מכיר בו בדיעבד בלבד מתוך גישה סלחנית, אלא זהו מוסד שהוא רוצה בו לכתחילה מתוך הכרה בערך הנעלה של חיי אדם דווקא. תפקידו לשמש כאיום לרוצח בשגגה לבל יצא מעיר מקלטו, כדי שירצה שם את עונשו ויתכפר שם עונו.

ב. יציאת הרוצח מתחום עיר המקלט

הסנקציה המוטלת על רוצח בשגגה היא גלות, "צו הגבלה" המחייב אותו להישאר ב"עיר מקלט" עד מות הכהן הגדול. אם הרוצח בשגגה יצא בזדון מעיר מקלטו, הרשות נתונה

⁹ וראה: אנציקלופדיה מקראית, הוצאת מוסד ביאליק ירושלים, עמ' 426.
¹⁰ ספר החינוך, פרשת מסעי, מצוה תיב.

¹¹ ראה רש"י, סנהדרין מה ע"ב, ד"ה וגואל הדם. וראה רמב"ן, המוזכר לעיל, הערה 7, שלדעתו כך סבר גם הרמב"ם בדעת רבי יוסי הגלילי, להלן הערה 12.

צריכה, שאי אפשר לקיום העם, אם אין השבט נטוי תמיד על גו כסילים" (ספר החינוך, פרשת שופטים, מצוה תקכא).

⁷ רמב"ם, הלכות רוצח ושמירת נפש, פרק א, הלכה ב. הרמב"ן בהשגותיו לספר המצוות של הרמב"ם מנה מצווה זו כאחת המצוות השמיט הרמב"ם ממניין המצוות (ראה שם, שכחת העשין, מצוה יג). אבל ראה שם, מגילת אסתר לרבי יצחק די ליאון, המוכיח שגם הרמב"ם רואה זאת כמצווה אף שלא מנה אותה כאחת מתרי"ג המצוות.

⁸ סנהדרין מה ע"ב.

לגואל הדם להרוג אותו¹². אולם גם אדם זר שאינו גואל הדם, כלומר אינו בעל קירבה משפחתית לנרצח, פטור על הריגתו של הרוצח מחוץ לעיר המקלט, כפי שפוסק הרמב"ם¹³:

נכנס לעיר מקלטו ויצא חוץ לתחומה בזדון הרי זה היתיר עצמו למיתה ורשות לגואל הדם להרוג ואם הרגו כל אדם אין חייבין עליו שנאמר "אין לו דם" (במדבר לה, כז).

אם הרשאת פעולתו של גואל הדם היא בשל "לבבו החם", לא מובן מדוע גם אדם זר פטור מפגיעה ברוצח שיצא מעיר המקלט, הלא הוא לא קונטר על ידי הרוצח.

המסקנה המתבקשת היא, אפוא, כי האדם הזר פטור מטעם אחר לחלוטין, טעם נורמטיבי באופיו, והוא הערך המצדיק המתת רוצח בשגגה שמהיין להפר את "צו ההגבלה" שהוטל עליו בדבר הישארותו בעיר המקלט עד מות הכהן הגדול. מכאן שהפטור מהריגת הרוצח בשוגג אינו קשור בהכרח ב"חום לבבו" של ההורג אותו, אלא בקביעה הנורמטיבית לפיה רוצח בשגגה "אין לו דם".

ג. גואל הדם שהרג בתוך עיר המקלט

גואל הדם שהרג את הרוצח בשגגה בתוך עיר המקלט, נהרג עליו. אלו דברי הרמב"ם¹⁴: "הרגו בתוך תחום עיר מקלטו, אפילו גואל הדם, הרי זה נהרג עליו".

אם היתר ההריגה יסודו ב"חום לבבו" של גואל הדם, מדוע יהא שונה דינו אם המית את הרוצח בתוך עיר המקלט? שוב מוכח, אפוא, כי הלכת גואל הדם אינה נשענת על עוצמת חרון האף שבער בקרבו בשעת הרצח, אלא על ההצדק לפגוע ברוצח-בשגגה אך ורק מחוץ לעיר המקלט, ולא בתוכה. שכן, פגיעה ברוצח-בשגגה בתוך עיר המקלט מעקרת מתוכו את עצם הרעיון לקיומה של עיר המקלט, ובנסיבות אלה יש אפוא להעניש את גואל הדם בכל חומרת הדין¹⁵ ואין להתחשב ב"חום לבבו".

ד. רוצח בשגגה קרוב לאונס

בנוסף ל"רוצח בזדון" ו"רוצח בשגגה", מכיר המשפט העברי במעמד נוסף והוא "רוצח בשגגה קרוב לאונס". סטטוס זה מתייחס לאדם שגרם למוות ב"מאורע פלא", כלשון

הרמב"ם¹⁶, שאינו עולה כדי רשלנות. רוצח במעמד זה פטור מן הגלות, וגואל הדם שהורג אותו חייב מיתה כדין כל רוצח¹⁷. לו הכרה בחולשת טבע האדם היא שעמדה ביסוד דיני גואל הדם, מן הדין היה לפטור אותו גם בכגון דא, אלא, מוכח שוב שדיני גאולת הדם מיוסדים על ערך חברתי המצדיק ביעור הרע מקרבנו ככל שעסקינן במי שרצח בזדון או אף ברשלנות, אך לא ביחס למי שגרם למותו של הזולת בשגגה קרוב לאונס. לפיכך, אדם שקונטר סובייקטיבית מעצם הריגת קרובו לא יזכה לשום הגנה.

גואל הדם שהרג בטרם עמד הרוצח לדין

על אף האמור עד כאן, יש להודות שהתמונה מורכבת יותר, והמשפט העברי מכיר בכל זאת, במידה מסוימת, בהגנת הקנטור, שהרי נפסקה הלכה¹⁸:

רוצח בשגגה שהרגו גואל הדם חוץ לתחום עיר מקלטו פטור שנאמר "ולו אין משפט מות" (דברים יט, ו), אחד ההורגו בדרך קודם שיכנס לעיר מקלטו או שהרגו בחזירתו [מבית הדין אחרי שנפסק דינו לגלות] עם השנים ששומרין אותו.

הלא ברור שאין רשות לגואל הדם להרוג את הרוצח בשגגה בטרם עמד לדין וכן אסור לו להרוג אותו בדרכו מבית הדין לעיר המקלט, שכן לפי התלמוד שני תלמידי החכמים שמלווים אותו לעיר המקלט פונים אל גואל הדם ואומרים לו: "אל תנהג בו מנהג שופכי דמים, בשגגה בא מעשה לידו"¹⁹. ובכל זאת, אם יהרוג אותו לא ייענש. דומה שאין להסביר פטור זה מעונש אלא בשל "חום לבבו". ומכאן שהמשפט העברי מכיר בקנטור חמור ואובייקטיבי, כמו הריגת קרוב משפחה מתוך רשלנות, כהגנה מפני אישום פלילי.

ואכן, בספרות השאלות והתשובות הוכרה הגנה זו בנסיבות מסוימות. וכך השיב לדוגמה רבי אליהו ן' חיים²⁰ (טורקיה, המאה ה"ז) בעניין מי שהטיח עלבונות בחברו כתגובה ספונטנית לעלבונות שספג הוא ממנו תחילה:

ולענין דברי ראובן שקרא את האשה בשם שפחה אף על פי שהקורא לחבירו עבד יהא בנדוי, מכל מקום כיון שהאשה קראתו קודם ממזר יש להקל בעונש ראובן כמו שכתב מהרי"ו בתשובה²¹ בשם מהרי"ח²².

¹⁶ רמב"ם, שם, פרק ו, הלכה ג.

¹⁷ רמב"ם, שם.

¹⁸ רמב"ם, הלכות רוצח ושמירת נפש, פרק ה, הלכות ט"ז. על פי מכות י ע"ב.

¹⁹ מכות י ע"ב. וראה רמב"ם, שם, פרק ה, הלכה ח.

²⁰ שו"ת מים עמוקים, חלק ב, סימן עז. וראה עוד המקורות שהביא א' בן זמרה, "שיקולי ענישה בספרות השו"ת", שנתון המשפט העברי ח (תשמ"א), עמ' 7, בעמ' 35-36.

²¹ שו"ת מהרי"ו וייל, סימן כח.

¹² במדבר לה, כז-כו. זו דעת רבי עקיבא (מכות יב ע"א) שנפסקה להלכה. אבל מעניין לציין שלדעת רבי יוסי הגלילי "מצוה ביד גואל הדם, ואם אין לו גואל רשות ביד כל אדם".

¹³ רמב"ם, הלכות רוצח ושמירת נפש, פרק ה, הלכה י.

¹⁴ רמב"ם, שם, פרק ה, הלכה יא.

¹⁵ וראה בהקשר זה את דברי רבי יוסף קארו, מחבר הכסף משנה, על דברי הרמב"ם שם.

מעשה בראובן שהכה את שמעון, ושמעון בעת שהכהו בעוד שלבו חם קרא לראובן ממזר וירדו לדין לפני ה"ר יצחק מוינא. ורצה ראובן ששמעון יעשה לו דין בשביל שקראו ממזר. ופטרו ה"ר יצחק והביא ראיה "והיה כי יחם לבבו", וממנה למד מהרי"ח במי שחרף את חברו תחלה לקרות מלשין מוסר וחברו קראו ממזר, שהשני פטור מן הטעם הנזכר. וכן יש לנו לומר בנדון שלפנינו.

אמנם, מוסיף הראנ"ח, הרא"ש פסק שמי שהכה את חברו לאחר שהלה הכה אותו אינו פטור מתשלומי נזיקין, אבל הסיבה לכך היא שאדם חייב בתשלומי נזיקין גם כאשר גרם נזק לחברו שלא במתכוון. אבל, הוא אכן פטור מלשלם לו תשלומי בושת, שאין חייב בהם אלא מי שהכה את חברו בזדון. מאחר שהלה הכה אותו מתוך "חום ללבו", הריהו נחשב כשוגג ופטור מתשלומי בושת.

מכאן עולה, אפוא, כי ההגנה נתונה למי שפעל מתוך "חום לבבו" ובלבד שהייתה התאמה, אף אם לא זהות, בין הפגיעה שהביאה אותו לאבדן עשתונות ובין הפגיעה שגרם בעקבות כך לחברו²³. לשון אחר, בדין היהודי – בדומה לשיטות משפט אחרות – **עוצמת התגובה של מי שפעל מתוך "חום לבב" חייבת לעמוד במבחן הסבירות, שאם לא כן אין הצדקה לנהוג עמו בסלחנות.**

הקנטור במשפט הישראלי

לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין), דינו של הגורם בכוונה תחילה למותו של אדם הוא "מאסר עולם ועונש זה בלבד". סעיף 301(א) לחוק העונשין מוסיף וקובע כי המתת אדם בכוונה תחילה משמעה שהגורם למוות "החליט להמית [את קרבנו, א' פ',] והמיתו בדם קר, בלי שקדמה התגרות בתכוף למעשה, בנסיבות שבהן יכול לחשוב ולהבין את תוצאות מעשיו, ולאחר שהכין עצמו

²² שו"ת מהר"ח אור זרוע, סימן כה.
²³ ראה שו"ת מים עמוקים, שם.

אמנם בדין הבא במחלת, דעת רב הונא היא: "נטל [הגנב הבא במחלת] הכיס והפך את פניו לצאת והלך לו ועמד עליו [בעל הבית] והרגו, אין ההורג נהרג. מה טעמא דרב הונא? כי יחם לבבו" (ירושלמי, סנהדרין מג ע"ב-מד ע"א). אבל אין להוכיח מכאן שלא דרושה התאמה בין עוצמת הקנטור לעוצמת הפגיעה במקנטור, ושפגיעה בממון עשויה להצדיק פגיעה בנפש. רב הונא מתכוון רק לומר, שאדם מתוך "חום לבבו" על ממונו לא יותר על ממונו אף לאחר שיצא הגנב מביתו, הוא ישיג אותו וינסה להוציא את שלו מידו, ומתוך כך הלה עלול להרוג אותו. חידושו של הרב הונא הוא שגם בכגון זה הגנב נידון כמי ש"בא להורג" את בעל הבית ועל כן מותר לבעל הבית להשכים ולהרוגו מתוך הגנה עצמית, כדין הבא במחלת הנתפס בשעת מעשה. ראה פני משה, שם, ד"ה רב הונא. לא למותר לציין שההלכה לא נפסקה כשיטת רב הונא, אלא: "הגנב שגנב ויצא, או שלא גנב ומצאו, יוצא מן המחלת, הואיל ופנה עורף ואינו רודף יש לו דמים" (רמב"ם, הלכות גניבה, פרק ט, הלכה יא).

להמית אותו או שהכין מכשיר שבו המית אותו". בשרשרת ארוכה של פסקי דין, פירש בית המשפט העליון את סעיף 301(א) הנ"ל כהוראה המטילה על התביעה חובה להוכיח שלושה יסודות מצטברים בטרם יורשע נאשם בעבירה של רצח בכוונה תחילה, והם: כוונה מיוחדת להמית את הקרבן (להבדיל, למשל, מכוונה לגרום לו "רק" פגיעה חמורה)²⁴; ביצוע מעשה הכנה פסי לשם מימוש מעשה הקטילה (כגון הצטיידות בסכין או אקדח)²⁵; והחשוב לענייננו, גרימת מותו של הקרבן מבלי שקדם לכך התגרות או קנטור, כשיסוד זה עצמו משלב בתוכו שני רכיבים נוספים: הרכיב ה"סובייקטיבי" אשר בוחן, האם אכן אירעה התגרות והאם זו גרמה לנאשם לאבד את שליטתו העצמית באופן שלא יכול היה לחשוב ולהבין את תוצאות מעשיו. במקביל, הרכיב ה"אובייקטיבי-נורמטיבי" בוחן, האם אדם מן היישוב, במצבו של הנאשם, היה מתקשה לעמוד בפני השפעת ההתגרות ועלול היה לאבד את עשתונותו ולהגיב בצורה בה הגיב הנאשם²⁶. רק אם שני הרכיבים הללו מתקיימים יחדיו, זכאי הנאשם ליהנות מהפחתת סעיף ההרשעה בעניינו מרצח בכוונה תחילה להריגה, כאמור בסעיף 298 לחוק העונשין²⁷.

עוד יצוין, כי הגנת הקנטור במשפט הישראלי לא תוענק לנאשם שתגובתו לא עמדה ביחס סביר למידת ההתגרות. לפיכך, בית המשפט אינו נכון להפחית בהרשעתו ובעונשו של אדם אשר המית את זולתו בתגובה לקללות או לתקיפה קלה²⁸, וברי כי מדיניות שיפוטית זו מתיישבת היטב עם עקרון היסוד בדבר קדושת החיים ואיסור שפיכות דמים.

²⁴ ע"פ 396/69 נעים בנו נ' מדינת ישראל, פ"ד כד (1) 561, 570-567 [להלן: פרשת בנו]; ע"פ 402/87, 411 מדינת ישראל נ' גנדי, פ"ד מב(3) 383, 394.

²⁵ פרשת בנו, שם בעמ' 571-575; ע"פ 339/84 רבינוביץ נ' מדינת ישראל, פ"ד לט (4) 253, 259; ע"פ 759/97 אליאבייב נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(3) 459, 469-470 [להלן: פרשת אליאבייב]; ע"פ 2948/03 ברובסקי נ' מדינת ישראל, תק-על 2005(2) 3264 (פסקה 10).

²⁶ ע"פ 46/54 היועץ המשפטי נ' סגל, פ"ד ט' 393; ע"פ 322/87 דרור נ' מדינת ישראל, פ"ד מג(3) 718, 722-724; ע"פ 2534/93 מליסה נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(2) 597, 610-614; פרשת אליאבייב, שם בעמ' 448, 471-476; ע"פ 2325/02 ביטון נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(2) 448, 459-461 (פסק דין זה עומד עתה לדין נוסף בפני הרכב מורחב של שבעה שופטים של בית המשפט העליון, כשהשאלה העומדת להכרעה היא צדקתו של המבחן האובייקטיבי ביסוד היעדר הקנטור [דנ"פ 1042/04]).

²⁷ "הגורם במעשה או מחלל אסורים למותו של אדם, יאשם בהריגה, ודינו – מאסר עשרים שנה."

²⁸ ראה: פרשת בנו הנ"ל, עמ' 582; ע"פ 655/78, 663 שמידמן נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד לד(1) 63, 73; ע"פ 153/85, 209 כהן נ' מדינת ישראל, פ"ד מא(4) 51, 55; ע"פ 266/88 בצלאל נ' מדינת ישראל, פ"ד מג(4) 103, 108.